

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 ft, félévre 2 ft, negyedévre 1 ft.

Ugye a Lap szellemi részét illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

A STATUSGYŰLÉS.

— Szeptember 22-én délutáni ülés. —

Tárgyalás alá vétetik az igazgatótanács évi jelentésének tizedik pontja, mely így szól:

X. A gymnasiumokról.

1. Az 1884/85 tanévi eredmény, ha némi kivánni valót hagy is fenn, de általában a kívánalomnak megfelelő. Egyes tanintézeteket tekintve az alább következő főbb mozzanatok és változások merültek föl. Nevezetesen:

a) A püspöki lyceumban a tanári személyzet tekintetében semmi változás sem történt. Az ének-tanár betegeskedését részint más tanár, részint tehetségszebb műértő tanulók közreműködése pótolta. Érettségi vizsgálatra jelentkezett 13 tanuló, ezek közül érettnak nyilvánított jelesen 2, jól 6, egyszerűen 7, visszautasított 3 óra 2, egy évre 2. A beírt tanulók száma volt év elején 49, év végén 46.

b) A gyulafehérvári gymnasiumnál a tanári személyzetben némi változás történt. Ugyanis: Petres András tanár, ki múlt évben egészsége helyreállítása végett szabadságra volt, a tanév elején állomását ismét megoglalta és működését folytatta, Retegyi Géza pedig, ki őt helyettesítette, ennek folytán más állomásra helyeztetett át, Dr. Veress Ferencz püspöki lyceumi tanár heti két órában a francia nyelv elemeiben oktatta felsőbb engedély folytán az önkényt jelentkező tanulókat. Hoyon Hugo gyakorló tanár a kolozsvári tudománygyetemen a szakvizsgát sikerrel tette. A tanszergyűjtemény kellő szaporodást tüntet föl. A segélyegylet vagyona 72 ft 80 krral szaporodott, s a pénztárállás jelenleg 2090 ft. Ezenkívül 97 ft 65 kr. erejéig 15 szegény tanuló segélyezettett. Az intézetet a kolozsvári tankerületi kir. főigazgató f. év április 14. és 15. napjaiban, a világi gondnok több ízben meglátogatták, a tanév végén tartott vizsgálatokon pedig a püspöki biztos ur állandóan jelen volt. A tanulók száma volt év elején 229, év végén 217.

c) A kolozsvári gymnasiumnál a tanári karban azon változás történt, hogy a rendkívüli tárgyak sorába a francia nyelvet is fölvette, melynek előadására a m.

kir. tudománygyetemen a francia nyelv magán tanára vállalkozott. Érettségi vizsgálatra jelentkezett 32 tanuló, ezek közül érettnak nyilvánítottatott jelesen 8, egyszerűen 20, visszavettett 4. A tanszergyűjtemények jelentékeny mérvben szaporodtak, ugyanczint a segélyző-egylet vagyona is. A tanulók száma volt év elején 333, év végén 311.

d) A székely-udvarhelyi gymnasiumnál a tanszemélyzetben változás nem történt, de mintegy 20 órárt kellett helyettesíteni két tanár rövid betegsége miatt. A tanulók közül érettségi vizsgálatra jelentkezett 6, ezek közül érettnak nyilvánítottatott jelesen 1, jól 2, egyszerűen 2, visszavettett 1. A nagyszabeni tank. kir. főigazgató ur látogatást tett az intézetnél március 15—19. napjaiban s észrevételeit a tanártestülettel közölte, s elismeréssel emelte ki a tanári kar törekvéseit és buzgóságát. A tanszerek kellő mérvben szaporodtak. A tanulók száma volt év elején 157, év végén 134.

e) A csik-somlyói gymnasium tanszemélyzetében változás nem fordult elő. Helyettesítés szabadsággal folytán egy héten túl nem terjedő időre két ízben, betegség folytán szintén két ízben történt az igazgatóság gondoskodása és kellő ellenőrzése mellett. A tanszerek kellő mérvben és a szükséghez képest szaporodtak. Érettségi vizsgálatra jelentkezett 13 tanuló, ezek közül visszalépett 1, megalt egy, érettnak nyilvánítottatott jól 5, egyszerűen 3, visszavettett 3 óra 1, egész évre 1. A nagy szabeni tank. kir. főigazgató ur f. évi június 11—13. napjaiban hivatalos látogatást tett s észrevételeit a tanártestülettel közölte. A tanulók létszáma volt év elején 171, év végén 163.

f) A brassói gymnasiumnál a tanári személyzetben változás nem történt. Huzamosabb betegeskedés folytán egy tanár helyettesítéséről az igazgatóság külön órárend készítésével gondoskodott. A tanulók közül érettségi vizsgálatra jelentkezett 17, ezek közül érettnak nyilvánítottatott jelesen 5, jól 3, egyszerűen 3, visszavettett egy évre 3, három óra 3. A tanszerek kellő szaporodást mutatnak. A nagyszabeni tank. kir. főigazgató meglátogatta az intézetet febr. hó 11. 12. és 20. napjaiban, s észrevételeit a tanártestülettel közölte; az év végén tartott nyilvános vizsgálatok Möller Ede apát és esperes-plébános mint püs-

pöki biztos és Mayer József világi gondnok urak jelenlétében folytak le. A tanulók száma volt év elején 147, év végén 140.

g) A marosvásárhelyi gymnasiumnál a tanszemélyzetben változás nem történt, sőt oly körülmények sem fordultak elő, melyek miatt rendszeres beosztással járó helyettesítés lett volna szükséges. Az intézetet f. é. június hó 2 és 3 napjaiban a kolozsvári tank. kir. főigazgató ur meglátogatta, s észrevételeit a tanártestülettel közölte. Ezen gymnasiumnál főfigyelem a tanszergyűjtemények rendezésére és gyarapítására fordítottat, s a régiebb hiányok pótolgatván a tanintézet ezen szempontból széplendületet vett, jóllehet még elég tér maradt jövőre is arra nézve, hogy a szaktanárok tévkenységeik kifejtésével elismerésre méltó érdemet szerezzenek. A tanulók száma év elején volt 108, év végén 100.

h) A kantai gymnasiumnál a tanári karban semmi változás nem történt. Szabadságolás vagy betegség miatt helyettesítésről nem kellett gondoskodni. A tanszergyűjtemény kellő mérvben és a szükséghez képest szaporodott. Az intézetet f. é. június 9. 10. és 11. napjaiban meglátogatta a nagyszabasi kir. tank. főigazgató ur, s észrevételeit az intézet kül- és belállapotairól a tanártestülettel közölte. A tanulók száma volt év elején 92, év végén 82.

i) A szamosújvári gymnasiumnál a tanári személyzetben változás nem történt, s sem betegség sem más körülmény nem folyt be akadályozólag; a tanárok működésére s így helyettesítési esetek sem merültek föl. A tanszerek kellő mérvben szaporodtak. Az intézetet meglátogatta a nagyszabasi kir. tank. főigazgató ur, s észrevételeit a tapasztaltokról. A tanulók száma volt év elején 97, év végén 83.

k) Az erzsébetvárosi gymnasiumnál a tanszemélyzetben változás nem volt, s sem szabadságolás, sem betegség miatt nem kellett helyettesítésről gondoskodni. A tanszerek részint bevásárlás, részint ajándékozás folytán szaporodtak. A kolozsvári kir. tank. főigazgató ur az intézetet f. é. április hó 12. és 13. napjaiban meglátogatta, s észrevételeinek megtétele alkalmával a tanári kar önfeláldozó buzgalmát méltányolva a szellemi téren tapasztalt előhaladásért elismerését nyilvánította. A tanulók létszáma volt év elején 31, év végén 29.

Az előrebocsátott számadatok szerint a 10 tanintézetben beiratott év elején 1412, maradt év végére 1306 tanuló, kik közül másodrendű osztályzatot nyert 254 harmadrendűt 16 tanuló, a többiek kellő sikerrel végezték tanulmányaikat.

2. Tizedéves pótlékul 100 forint kiutaltunk 1884-ik évi október 1-től kezdve Glosz Miksa csik-somlyói tanárnak.

3. A tank. kir. főigazgatóságokkal szemben hivatali érintkezéseinknél az 1883. évi XXX. t. cz. 41. §-nak határozmányai szerint jártunk el s az eddigi gyakorlatot fönntartva egy fölmerült eset alkalmából fölkerültük, hogy gymnasiumaink igazgatóságaival közvetlenül ne érintkez-

zenek, hanem minden középiskolai ügyben forduljanak a status főtanhatóságához. A nagy-szebeni tankerületi kir. főigazgatónak azon ötletből, hogy a tankönyv változtatásokra vonatkozó jegyzőkönyveket a vallás- és közoktatási m. kir. miniszteriumnak intézkedés végett fölterjesztette, határozottan kinyilatkoztattuk, hogy a fönnebb hivatolt törvény értelmében a tankönyv engedélyezés joga minket illet, mert ezt mindig gyakoroltuk.

4. Tekintettel az ügymenet pontosságára és szabatos eljárásra, erdélyi püspök ur ő nagyméltóságával egyetértőleg megállapítottuk a gymn. igazgatók fölterjesztésének hatánapjait s azokat mihez tartás végett 1883/4. tanév elejétől kezdve az igazgatóságokkal közöltük.

5. Az országos kiállítás tartását gymnasiumi tanáraink önképzésére és ismereteik bővítésére kívánván alkalmul fölhasználni, erdélyi püspök ur ő nagyméltóságával a történt előleges megállapodás szerint a gvulafehérvári, kolozsvári, székelyudvarhelyi, csik-somlyói, brassyói, marosvásárhelyi gymnasium tanártestületei által kijelölendő két-két tanár részére 100—100, a kantai gymnasium tanártestülete által kijelölendő egy tanár részére szintén 100 forint mint utazási segélyt megszavaztunk és a tanulmányi alaphól folyosítottunk azon utasítást adván az illetőknek, hogy tapasztalataikról tegyenek főtanhatóságunknak jelentést.

A bizottság idevonatkozó véleménye így hangzik: A jelentésnek **X. pontját**, tudomásvételre ajánljuk, kiemelvén a gymnasiumok jelzett fejlesztésének örvendetes voltát s jóváhagyandónak véljük az igazgatótanács azon eljárását, melynél fogva az országos kiállítás meglátogathatása végett egyes tanárokat segélyben részesített.

— **Ugron Gábor** nincs megelégedve a jelentéssel, mert az csakis száraz adatoknak unalmas láncolata: nem látja benne feltüntetve gymnasiumainknak szellemi és erkölcsi állapotát; nem lehet tudni, hogy ifjaink a tudományok egyes szakában úgy, mint vallás-erkölcsi életükben mily mérvű haladást tettek, avagy talán hanyatlottak? s miben lenné ezen esetleges sajnos jelenség az okát, mi a teendő a káros következményű okok sikeres megszüntetésére.

— **Biró Béla** megvallja, hogy a részletesebb kimutatás helyét az idén több igen fontos ügy foglalta el: de utal a tavalyi terjedelmes és részletes kimutatásra, mely lényegeseb részleteiben az idénre is elfogadható; végül pedig azon véleményének ad kifejezést, hogy az U. G. által kívánt kimutatás nem is szükséges, mert a tiszta és valódi statistikai adatokból mindenki elég világos ismeretet szerezhet magának intézeteink anyagi és szellemi állapotáról.

— **Ugron Gábor** újból is hangsúlyozza, hogy ő statistikai adatokkal nincs megelégedve és kéri az igazgatótanácsot oda utasítani, hogy ez gymnasiumainkról adandó jelentésében némileg elvi magaslatra emelkedve átnézetes kimutatást adjon intézeteink szellemi és erkölcsi állapotáról. — Sajnálattal nélkülözi a jelentésben a csik-somlyói megvásárolt megyeház dolgát fölfejtő kimutatást is

— **Biró Béla** ez utóbbira nézve felvilágosításul megjegyzi, hogy az ügy rendes folyamataiban van; a kitépítés nemsokára meg fog történni, s mihelyt az ügy vég-

egesen elintézve lesz az igazg. tanács nem fog késni a statusgyűlésnek arról részletes jelentést tenni.

— **Gál János** kedélyesen jegyzi meg, hogy az évi jelentés ezen részre teljesen hasonló egy alispáni jelentéshez.

Dr. Török Albert közbeszól; alispánja válogatja.

— **Gál János** folytatva: Csupa Statistica az egész. Ezután egész fiatal hévvel fejtegetve a classicai tudományok fontosságát, melyek nélkül nincs valódi műveltség: azt kérdi minő előhaladást tettek abban ifjaink? nem különben a vallásérkölcsi irány a nevelés- és oktatásban mennyiben volt követve és realizálva.

— **Biró Béla** mindezekre megjegyzi, hogy gymnasiumainkban ugy az országosan kötelező tanterv, mint egyéb rendeletek szigorosan megtartottak, miként a jelentésből látható; az eredményt az adatokból mindenki levonhatja.

— A gyűlés azon óhaját fejezve ki, hogy jövőre a jelentésnek gymnasiumainkról szóló részlete a följefuttat kívánalmaknak is lehetőleg megfelelve állíttassanak össze, a jelentés e pontját tudomásul veszi a bizottsági ajálattal együtt.

Tárgyalás alá vétetik az igazgatótanács évi jelentésének tizenegyedik pontja, mely így szól:

XI. Az érettségi vizsgálat ügye.

A nagyméltósági vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister urtól a mult évi statusgyűlés szept. hó 23-án tartott üléséből hozzá intézett fölterjesztésére következő válasz érkezett az elnökséghez: (L. lapunk ez idei 35. számát.)

Ezen választ folyó évi május 5-én Lönhart Ferencz erdélyi püspök ur ő nagyméltósága elnöklelte alatt tartott rendkívüli gyűlésünkben beható megfontolás tárgyává tévén, következő határozatokat hoztuk:

a) Tekintve, hogy a nagyméltósági minister ur nem csak figyelmen kívül hagyta a status-gyűlés azon kérését, hogy az előterjesztést a törvény egyedül hivatott magyarózoja a törvényhozás elé terjessze, hanem jelen válaszában még mult évi leiratán is tulmenve az erdélyi rom. hath. status autozom jogát iskoláira vonatkozólag még szűkebb korlátok közé kívánja szorítani s elég sajtáságonan kegyelemképen tünteti föl még azt is, hogy megengedi, miszerint a kath. status saját pénzén föntartott intézeteihez az érettségi vizsgálatra megbizottat küldjön minden legkisebb hatáskör nélkül, az igazgató-tanács a rosszabbra változott helyzet folytán nem tarthatja magát följogosítottnak s nem is látja czélszerűnek a status-gyűlés határozata alapján már most is a régi előterjesztéssel a törvényhozáshoz fordulni, hanem az egész ügyet a folyó évi status-gyűlés elé fogja terjeszteni. Addig is az előkészítéssel az előadót, Dr. Grósz Gusztáv és Dr. Farkas Lajos tanácstagokat bizza meg.

b) Tekintve azokat a kiszámíthatlan szellemi és anyagi károkat, melyek öt főgymnasiumunk ifjúságára háromolnának, ha jogaink és kötelességeink érzetében az érettségi vizsgálatot a kir. tank. főigazgatók elnöklelte alatt megtartatni nem engednők: igazgató-tanácsunk ez alkalommal is enged a hatalomnak, az érettségi vizsgálati írásbeli kérdéseket óvásának kifejezése mellett megküldi

a főigazgatóknak s maga részéről megbizottakat az érettségi vizsgálatokhoz nem küld. Végre

c) Hivatkozással a leirat tartamára igazgató-tanácsunk a minister ur ő nméltóságával rövid feliratban tudatni fogja, hogy a jelen leiratot még sérelmesebbnek találja; hogy abba bele nem nyugodhatik, hanem a hatalomnak most engedvén, az ügyet a status-gyűlés elé viszi, hogy az kérjen jogorvoslást a törvényhozástól.

Ezen határozatok szerint eljárva a következő óvást terjesztettük föl a nagyméltósági vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister urhoz. (L. lapunk ez idei 38-dik számát.)

Most pedig van szerencsénk a kiküldött bizottság által szövegeztet s erdélyi püspök ur ő nagyméltósága által is elfogadott feliratot külön mellékletben bemutatni. Méltóztassék azt a magyar képviselőháznak benyujtani, egyszersmind pedig igazgató tanácsunkat fölhatalmazni, hogy míg ezen kérdés valamely irányban elintézést nyer az érettségi vizsgálat ügyében kövesse azon eljárást, melyet a jelen évben követett.

A bizottságnak ide vonatkozó véleménye igyhangzik:

A jelentésnek **XI. pontjára** nézve, melyben az érettségi vizsgálatok ügye adatik elő, — az igazgató tanács eddigi eljárását helyeselve, — a külön mellékletként bemutatott feliratnak a törvényhozás mindkét háza elé leendő fölterjesztését indítványozzuk; fel volt ugyan már a mult évi status-gyűlés jegyzőkönyvének 23-dik pontja alatt hatalmazva az igazgató tanács, hogy ha az akkor elfogadott és fölterjesztendőnek határozott feliratnak kívánt sikere nem lenne, ugyanazt a törvényhozás elé terjessze, de miután egyfelől a 7044/885. számú vallás- és közoktatásügyi ministeri leirat későbbben érkezett, semmint a felirat az országgyűlés mult ülészaka alatt fölterjeszhető lett volna, másfelől az idézett vallás- és közoktatásügyi ministeri leirat oly új érveket és álláspontokat nyilvánít, melyek újabb hathatós czáfolatot igényelnek; — czélszerűnek mutatkozik a bemutatott új és terjedelmesebb feliratnak most már a status-gyűlés által leendő fölterjesztése.

A beteresztett felirat egész szövegében felolvastatván **Szentkereszti Gy.** azon nézethez, hogy ezen felirat most az országos parlament elé terjesszessék, annál inkább csatlakozik, mert már tavaly azon véleményének adott vala kifejezést, hogy az akkori felirat is a minister ur mellözésével a képviselőházhoz terjesszessék be, és kéri az erd. kath. képviselőket, hogy ez egyszer félretelve minden pártkülömbőséget, együttes erővel lépjenek sorompóba ezen vitális ügy érdekében. Miután azonban a parlament többsége a kormányé, nem hiszi, hogy ügyünk itt diadalra jusson; miért is indítványozza, hogy ezen felirat a főrendiházhoz is benyujtassék; innen többet remélhetünk.

Gál János az indítványt pártolja; mi pedig a kitűnő felirat szövegét illeti, azt is egész terjedelmében magáévá teszi, csak azt kívánta volna, hogy hangsúlyozva kiemeltessék, hogy a „Catholika Commissio“ soha sem volt subalternum dicasteriuma a Guberniumnak, hanem független osztálya annak, mint bármely osztály; — miért is a hamis tételből vont következtetések is szintén hamisak és aseptalanok.

Molnár Antal orsz. képviselő megjegyvezvén, hogy fölöslegesnek tartja a képviselőket figyelmeztetni ezen ügygel szemben teljesítendő kötelmeikre, indítványozza, hogy a felirat kinyomattassék és a képviselők között tanulmányozás végett kiosztassék.

Ugron Gábor ugy véli, hogy a feliratnak egész alapjondolata hibás; nem érthet egyet ugyanis a kegyuri jogokról szóló fejtegetéssel; ez a vitát más térre csaphatja át; aztán az a „Catholica Commissio“ a pusztá hatalom ténye volt, hol jogaink folyton nyírbáltattak; arra nekünk hivatkoznunk nem szabad, inkább jogtalanságát kell kimutatnunk és hangsúlyoznunk. Egyébiránt nem kívánja a feliratnak újra szövegezését; va. eat quantum valere potest; ő majd ugvis a maga érveivel fog ezen ügyben sikra szállani. Tekintve azonban a képviselőknek „léhaságát“, melynél fogva minden ily terjedelmes felirattól roppant irtóznak, indítványozza, hogy abból egy kivonat készítettvén, az terjesztessék a ház elé.

Br. Apor Gábor előtteszítő indítványát a „kivonatra“ vonatkozolag nem pártolhatja, mert teljes átnézettel kell bírnia a képviselőháznak az ügyről; nem lett volna azonban szükség, véleménye szerint, a feliratban 1791. előtti dolgokra visszamenni, hanem inkább a mai viszonyokkal számolni.

Lukács Béla a feliratot teljes szövegében elfogadja, csakis a végén levő petitumot kívánja módosítani. Itt határozottan törvényt magyarázatról van szó; ezt kell kérni a képviselőháztól; a kérvények sorsa az, hogy kiadatnak a szakminiszternek; ezt mi kikerülhetjük a petitum ajálott módosításával. — Az igazg. tanács óvását szintén helyesli, de azt nem pártolhatja, hogy mindaddig, míg ez ügy eldő, a status a maga részéről ne küldjön az érettségi vizsgákra biztost; ez ugysem változtat a dolgon semmit, miután az elvi szempont az óvástételben fenn van tartva.

Győrffy Gyula szép beszédben és méltányos indignatio hangján fölfejtve, hogy kath. ügyeink a képviselőházban mennyire elhanyagoltatnak, ugyszólva ignoraltatnak: ugy véli, hogy nem csak nem fölösleges, de sőt szükséges az erdélyi ügy, mint a magyarországi kath. képviselőket fölkeríteni, hogy ügyünket fölkarolni s azt győzelemre juttatni törekedjenek. — Az igazg. tanács azon elhatározását pedig, hogy az ügy eldőlteig nem küld biztost az érettségi vizsgákra pártolja, mert ez mintegy tényleges óvás a hatalmi tény ellen.

— A gyűlés a feliratot a Lukács Béla módosításával elfogadja; azt kinyomatni, a képviselők között kiosztatni és a főrendiházhoz is benyújtani határozza; nemkülönben kimondja, hogy az érettségi vizsgálatokra az ügy eldőlteig maga részéről biztost nem küld; egyebekben a jelentés tudásul vétetik.

Ezek után a választó bizottság referált a megjött választásokról, melyből kitűnvn, hogy az alelnöki és titkári állásra senki absolut többséget nem kapott, e két állásra szűkebb választás rendeltetett el, mely eredményre vezetett. — A választás eredményét lapunk ez idei 40-ik száma már hozta a napiesemények között.

Az idő már nagyon előhaladván a gyűlés bezárattott s folytatása másnap reggel 8 órára tüzetett ki.

September 23-án d. e. 8 órakor.

Tárgyalás alá vétetik az igazgató-tanács évi jelentésének tizenkettedik pontja, mely így szól:

XII. A gymnasiumi tanárok szolgálati és fegyelmi szabályzata.

Miután a mult é. statusgyűlés megállapította azon sarkalatos elveket, melyek a fegyelmi eljárásnál alapul szolgálhatnak, a keblbi iskolai bizottság javaslata alapján elkészítettük a szolgálati és fegyelmi szabályzatot, azt erdélyi püspök ur ő nagyméltóságával közöltük s észrevételei és óhajtsái tekintetbe vételével véglegesen szövegeztük.

Van szerencsénk most ezen munkálatot elfogadás végett ide iktatva bemutatni, a mint következik. (Az alább látandó okból ezen szabályzatot jelenleg lapunkba föl nem vettük.)

A bizottság ide vonatkozó véleménye ez:

A jelentésnek a gymnasiumi tanárok szolgálati és fegyelmi szabályait tartalmazó **XII-dik pontját** tárgyalás alá venni, miután e rész feletti véleményadás a mult évi statusgyűlés 38-dik pontja c) tétele szerint küldött iskolai bizottság hatáskörébe tartozik, — nem véltük szükségesnek.

Tárgyalás alá vétetik az igazg. tanács évi jelentésének tizenharmadik pontja, mely így szól:

XIII. A kantai gymnasium ügye.

Az 1883-ik évi statusgyűlés, tett indítványra, utasította volt igazgató tanácsunkat, (jkv. 12-ik pontja alatt), hogy a kantai gymnasium 5 és 6. osztálylyal való kibővítésének módját tanulmányozzuk. Ennek következtében 1884 ik évi ápril 2-ik 418. sz. a keltezve mlts Pócsa József háromszék megyei főispán, főtiszt. Bálint Károly, esp. plébános. tkts Künle József ügyvéd, és tkts dr. Bánffy Zsigmond birtokos urakat felkértük vo't hogy mint a helyi viszonyokkal ismeretesek tegyenek ez ügyben előlege, és előkészítő tanulmányt. A bizts. tanulmányozott is, de jelentését akkor azon javaslattal, hogy a kantai gymnasiumot illető s a tanulmányi alapan elhelyezett alapítványok ügye tisztába hozandó, közvetlenül a mult évi statusgyűlésnek terjesztette be, mely (a jkv. 25. pontja szerint) ismét ezen bizottságot bizta meg a kantai gymnasium alapítványainak tisztázásával. A bizottság ezen megbízatásból kifolyólag tovább folytatta tanulmányait s annak eredményeképen készített munkálatát, mely tervezetet foglal magában arra nézve, hogy miképen lehetne a kantai gymnasiumnál az V. és VI. osztályt fölláítani, most hozzánk beadta.

Az elismerésre méltó buzgalommal kidolgozott munkálatot közöltük erdélyi püspök ur ő nagyméltóságával, kinek becses véleményéhez hozzájárulva most javaslatba hozzuk, hogy miután nemcsak a pénzkérdés, mely nem oly könnyű mint első tekintetre látszik, lesz alaposan megoldandó; hanem a minorita rendü tartományi főnökkel is előzetes tárgyalást kell folytatni arra nézve, hogy a szerzet képes lesz-e a hat osztályúvá átalakítandó kantai középtanodához a törvényben megkívánt legalább hét tanárt, kiknek okvetlenül tanképesítetteknek kell lenni, alkalmazni, s ha igen, minő föltételek mellett: méltóz-

tassék a munkálatot, melyet bemutatni szerencsénk van, a minorita-rend főnökével folytatandó tárgyalás végett erdélyi püspök ur ő nagyméltóságához, a pénzkérdés tanulmányozása, illetve erdélyi püspök ur ő nagyméltóságával egyetértő további eljárás végett pedig igazgató-tanácsunknak áttenni.

A bizottság idevonatkozó véleménye: Elfogadásra ajáljuk a jelentésnek a kantai gymnasiumra vonatkozó **XIII-ik pontjában** tett azon indítványt, mely szerint a felhozott indokoknál fogva a kiküldött bizottság munkálata további eljárás végett püspök ő nagyméltóságához, illetőleg az igazgató-tanácshoz tétessék át.

— A gyűlés a bizottsági vélemény alapján a jelen ügyben tett munkálatokat további eljárás végett püspök ur ő nagyméltóságához, illetőleg az igazgató-tanácshoz átteni határozza.

Tárgyalás alá vétetik az igazgató-tanács évi jelentésének tizennegyedik pontja, mely így szól:

XIV. A brassói gymnasium ügye.

A július 20-iki igazgató-tanácsi rendes ülésen a következő indítvány adatott be írásban: „Tekintve, hogy a kormány fontos állami és nemzeti okoknál fogva el van határozva Brassóban a jövő tanévben megnyíló reáliskola mellé teljes főgymnasiumot is alapítani, ellensúlyozandó az ottani két nemzetiségi főgymnasiumot; tekintve továbbá, hogy éppen Brassóban vagyunk legkevésbé abban a helyzetben, hogy főgymnasiumunkat a kor és törvény követeléseinek megfelelőleg a többi intézetekkel szemben versenyképesnek megtartsuk, főleg egy állami intézettel szemben; tekintve végre, hogy egyházunk, illetve statusunk érdekeivel nem tartom ellenkezőnek, ha Brassóban az 1883. XXX. t. cz. 47. §. értelmében egyezségre lépni sikerülne az intézet katolikus jellegének fentartása mellett: bátorkodom indítványozni: méltóztassék az állami segélyezés ügyét tanácskozás tárgyává tenni, püspök ur ő nmltságnak hozzájárulását eszközölni s azután bizottság útján a magas kormány-nyal tárgyalásra lépven, eshetőleg a kész ügyet statusgyűlésünk elé vinni.“

Igazgató-tanácsunk beható tárgyalás után maga részéről az állami segélyezést a brassói gymnasiumot illetőleg az 1883. t. cz. 47. §. értelmében elvileg egyhangulag helyeselte s az ügyet következő átiratában közölte püspök ur ő nagyméltóságával: „Nagyméltóságú püspök ur! Kegyelmes urunk! Az igazgató-tanácsnak értésére esett, hogy a magas kormány fontos állami és nemzeti okoknál fogva elhatározta Brassóban, a már 1885—86. tanévben megnyitandó főreáliskola mellé egy gymnasiumot is állítani fel, mely versenyképes legyen az ottani két nemzetiségi gymnasiummal és a magyar nemzetnek erős bástyája legyen a határon. Az is értésére esett az igazgató-tanácsnak, hogy a magas kormány első sorban legjobban szeretné, ha az erdélyi r. kath. statussal megköthető egység alapján az 1883. XXX. t. cz. 47. §. értelmében ott egy államilag segélyezett, de rom. kath. jellegű gymnasium volna. Hogyha azonban ily egyezség létre nem jöhetne, akkor okvetlenül egy állami, felekezeti jelleg nélküli főgymnasiumot állít oda. Igazgatótanácsunk tehát folyó évi július 20. ülésében az ügyet beható tárgyalás alá vétén, tekintve a) hogy alapjaink éppen

Brassóban teszik legnehezebbé egy versenyképes s a törvény és kor fokozott követeléseinek megfelelő gymnasium fentartását; tekintve b) hogy a mi tanintézetünk ott szemben egy felállítandó állami tanintézettel határozott pangásra volna kárhozzátva; tekintve c) hogy a kormány intenciója politikai és nemzeti szempontokból határozott támogatást érdemel; végre tekintve d) hogy erdélyrészi r. kath. érdekeink kellőképen meg vannak óva, ha ott egy erőteljes r. kath. jellegű s bizonyos mértékben statusunk befolyása alatt is álló gymnasium van: elvileg kimondotta, hogy maga részéről czélszerűnek tartaná az 1883. XXX. t. cz. 47. §. alapján a magas kormányval a tárgyalást megkezdeni, feltéve, hogy az elv maga Nagyméltóságod hozzájárulását megnyeri. Tiszteletteljesen felkérjük tehát Nagyméltóságodat, méltóztassék a dolog elvi oldalára nézve nyilatkozni, hogy abban az esetben, ha Nagyméltóságod az elvet helyeselni méltóztat, igazgatótanácsunk bizottsága a magas kormány kiküldöttével a tárgyalást megkezdhesse és (ha lehet) az ügy még a jelen évi statusgyűlés elé vitethetessék. Fogadjon Nagyméltóságod kiváló tiszteletünk őszinte nyilvánítását.

Püspök ur ő nmltsa az ügyet áttette a brassói rom. kath. hitközséghez, s annak, mint a gymnasiumi magánalap tulajdonosának véleményét bekérte. A brassói rom. kath. hitközség képviselő-testülete aug. hó 2. án tartott közgyűlésében azt határozta, hogy „a képviselő ez a gymnasiumot, melyről meg van győződve, hogy a kulturális czéloknek, melyekért alapított, teljesen megfelel, mint a romai katolikus status és a hitközség elidegeníthetlen tulajdonát — minden idegen befolyástól menten, továbbra is fönn kívánja tartani.“ Együttal elhatározta, hogy ez ügyben és a gymnasium anyagi helyzetének javítása ügyében az apátesperes-plébános ur elnöklte és vezetése alatt, küldöttséget indít püspök ő nagyméltóságához Mayer József főgondnok, Vargyasi Ferenc gymn. igaz. és dr. Kabdebó Ferenc képviselői tag személyeiben.

Püspök ur ő nagyméltósága mindezek alapján f. hó 3-ról 2763. sz. a. hozzánk intézett nagybecsű átiratában véleményét a következőkben fejezte ki: „Ha alapjaink elégtelensége s brassói gymnasiumunk szükséges emelése szempontjából az állami segélynek igénybe vétele csakugyan elkerülhetetlen, a magas kormányval az 1883. XXX. t. cz. 47. §. alapján leendő tárgyalás megkezdését elvileg elfogadom oly feltétel alatt, hogy csak legfőlebb három tanár beállítása végett vétessék a kormány igénybe, ellenben legyen szerződésileg kikötve a) az intézet katolikus jellegének feltétlen és minden körülmények között való megőrzése; b) az erd. kath. statusnak a tanintézet felett való összes igazgatási és rendelkezési joga; c) hogy a kormány által a segélyezés aránya szerint kinevezendő tanár csak katolikus lehet; és végre d) hogy az ilyen kinevezéseknél az erd. rom. kath. Status hármaskijelölési joga biztosítva legyen.“ Ily értelemben beleegyezését adta püspök ur ő nagyméltósága ahoz, hogy az állami segély kérdése a brassói gymnasiumot, illetőleg a statusgyűlés elé vitessék a végjelentés kapcsán való tárgyalás végett.

A bizottság idevonatkozó véleménye: A brassói gymnasium ügyében helyeseljük az igazgató-tanácsnak a

jelentés XIV. pontjában körülírt eljárását — s utasítandónak véleményezzük az igazgató-tanácsot, hogy az állami segélyezés ügyét a felhozott s nevezetesen püspök ur ő nagyméltósága 2763/885 sz. a. intézett átiratában körvonalozott elvek alapján — tovább fejlessze s az esetleges megállapodásokról a jövő évi statusgyűlésnek elfogadás végett jelentést tegyen.

— **Püspök elnök** ur ő nmlga föllejti, hogy daczára az ügy kényes voltának, s daczára annak, hogy Szebenben is eredetileg kir. kath. gymnasium alapított s idővel mégis elközösített: mégis indítva nagyon sok fontos októl, s bízva a kitézött föltételekben az ügybe beleegyezését adta. (Élénk helyeslés).

— **Dr. Farkas Lajos** a bizottsági véleményt elfogadja, de kéri püspök ur ő nmlgát és az igazg. tanácsot felhatalmazni a transactio azonnali megejthetésére, mert ha mi nem szemeskedünk, majd szemesek lesznek mások; sőt még más gymnáziumainkra nézve is ezen felhatalmazást kiterjesztetni kéri.

— **Vargyasi Endre** brassói gymn. igazgató ügy véli, hogy a három tanár nem fog elegendő lenni; továbbá föllejti a gymnasium szükségleteit: kéri a statust a szükséges építkezéseket megtenni, mert ha ezt az államra bizzuk, veszélyeztetni fogja autonomiánkat.

— **Püspök-elnök** ur ő nmlga maga is belátja a föllejtett szükségek valóságát, de úgy véli, hogyha most egyszerre tulságos követelésekkel lépünk a kormány elé, csak veszélyeztetjük az ügyet; az épület hányain kisebb építkezések által egyelőre lehet segíteni s van remény rá, hogy e czélra a magas kormánytól is várhatunk egy-két ezer forintot.

— A gyűlés a jelentést a bizottsági ajállattal együtt elfogadja és tudásul veszi.

Tárgyalás alá vétetnek az igazgató-tanács évi jelentésének 15. 16. és 17-ik pontjai, melyek ezek:

XV. A finöveldekről.

1. A finöveldei igazgatók 1884/5. tanévi jelentéseit f. éy augusztus 10-én tartott gyűlésünkben tárgyalás alá vevén, azokból meggyőződünk, hogy az alapítványos növendékek a lefolyt tanévben erkölcsi magaviselet és tanulmányi előhaladás tekintetében a várankozásnak ha nem is teljesen, de legalább kielégítő mérvben megfeleltek, miért tekintve a fenforgó nevelészetű nehézségeket az illető finöveldei előjáróságokat mindenesetre elismerés illeti meg s ennek erdélyi püspök ur ő nmlgával együttesen kifejezést is adtunk azon alkalommal, midőn a múlt 1884/5. tanévről beadott jelentéseikre válaszoltunk.

2. Az alapítványi helyek betöltését illetőleg erdélyi püspök ur ő nmlgátósága becses véleményének tekintetbe vételével azon alapítványos növendékeket, kik habár egy tárgyról is elégtelen osztályzatot kaptak, alapítványaitól megfosztottuk. Ugyszintén megfosztottuk azokat is, kik nem törvényszerű magaviseletet tanúsítottak.

3. A 177 folyamodó közül alapítványra ujonnan fölvétetett összesen: 45.

4. A kolozsvári két finövelde növendékeinek ellátását a lefolyt tanévben is Dr. Salzbauer János vezetés mellett a legkedvezőbb eredménnyel házi kezelés mel-

lett oly formán eszközöltük, hogy az ellátásra szükséges összegeket havonként utaltuk ki az ösztöndíj-alapból és az igazgató ur havonként adta be számadását a kezére kiutalt összegekről. E szerint az ösztöndíj alapból kifizetett: 1884 évi szeptember hóban 1234 frt 14 kr. október hóban 1763 frt 40 kr., november hóban 1104 frt 36 kr., december hóban 1222 frt 75 kr., 1885 évi január hóban 1043 frt 56 kr., február hóban 1131 frt 14 kr., márczius hóban 964 frt 63 kr., április hóban 884 frt 15 kr., május hóban 1156 frt 99 kr., június hóban 722 frt 98 kr., összesen 11,388 frt 10 kr. összeget az alapítványosok 121 számával elosztva 94 frt 11 kt. lesz az osztás eredménye. Tehát egy alapítványosnak eltartása került 1884-5-ik tanévben **94 frt 11 kr.** összegbe, mi a kolozsvári viszonyokat tekintve, lehető legkedvezőbbnek mondható.

4. A hidvégi gróf Nemes Abrahám-féle ideiglenes alapítványról az idén rendes költségvetést készítettünk s a rendszeresített két 200 frtos ösztöndíj-hely közül üresedésben volt második helyet is Fehér József fölvételével betöltöttük, az első alapítványi helyre a múlt évben Cseh Imre vétetett föl, mindkettő háromszékmegeyi székely származású családból való, az alapítólevél értelmében ezen minőség kívántatván meg.

XVI. A magyiszebeni Teréz-árvaház.

1. Öröndetes tudomásul adjuk a) hogy a kimutatók szerint az előjárók és tanítók szép eredményeket értek el, az intézet beléletében példás rend és fegyelműzettség uralkodik, a növendékek jó ellátásban és minden iránybani szeretetteljes gondozásban részesülnek, s egy a különböző tanulmányok, mint a kézi munkákban meglepő előhadást tanúsítottak; b) hogy az egészségi állapot az egész éven át kedvező volt; c) hogy a növendékek a vallási kötelemek gyakorlatában erkölcsi magaviselet és fegyelem tekintetében a várankozásnak általában tökéletesen megfeleltek, s oly esetek, melyek komolyabb legyelmi eljárásra szolgáltatnak volna okot, nem fordultak elő; d) hogy a gymnasiumba járó növendékek úgy, mint az elemi iskolai tanulók általában megfelelő eredményt tanúsítottak A szép eredmény és kedvező állapotok első sorban mindenesetre elismerésre méltó érdemét képezik azon előjáróságnak, mely az intézet jó hírnevének emelésére dicséretes ügybuzgalmat lejtett ki, miért hozzájárulva erdélyi püspök ur ő nagyméltósága becses nézetéhez, a status fötanhatósága nevében az intézet előjárósága és a tantestület iránti elismerésünket ki is fejeztük.

2. A külápolaton lévő és iparra adott növendékekről szóló jelentésből értesülvén, hogy némely szülők és rokonok a gyermekek elhelyezésénél beavatkoznak, utasítottak az igazgatóság, hogy oly esetekben, midőn a szülők vagy rokonok az intézet működését zavaró módon beavatkoznak, tegyen indokolt jelentést fötanhatóságunknak oly czélból, hogy a további segély az illetőktől megvonassék, azok az árvaházi növendékek sorából kitöröltesse s a szülőknek, illetve rokonaiknak adassanak át.

3. Az üresedésben lévő 9 alapítványi helyre a 155 folyamodó hosszú sorából a következő árvák vétettek föl: a) A leányok közül: 1. b) A fiuk közül: 8.

XVII. Elemi iskolai ügy és a csik-somlyói tanítóképezde.

1) Az elemi iskolai ügyben mint fontosabb mozzanatot kiemeljük, hogy a kolozsi r. kath. elemi leányiskola egy tanítónője javadalmazására az elemi iskolai alaptól 200 frtot rendszeresítettünk, a fogarasi leányiskola egy tanítónője javadalmazására ugyancsak az elemi iskolai alaptól kezelt Kiss József-féle alapítvány erejére 300 frtot folyóvá tettünk.

Az erdélyi rom. kath. egyházmegye összes népiskoláiról szóló adatokat az 1884^{1/2} tanévi eredményeket illetőleg erdélyi püspök ur ő nagyméltósága igazgatótanácsunknak méltóztatott áttenni. Ezen statisztikai adatok ha nem is minden tekintetben megfelelő, de az előbbi években feltüntetett állapotoknál mindenesetre kedvezőbb eredményt jeleznek, — mi kétségtelen bizonyítéka annak, hogy az erdélyi egyházmegye kath. népnevelési ügye haladásnak örvend, s hogy már kevés oly iskolánk van, s azok is jobbadán a kincstár által főtartottak közé tartoznak, melyeknél szemben az 1868 dik évi XXXVIII. t. cikk követelményével még kívánni való van hátra.

Van szerencsénk különben az egész kimutatást külön mellékletben bemutatni azon örvendetes és nagy hála kötelező esemény kiemelésével, hogy erdélyi püspök ur ő nagyméltósága a lefolyt év alatt is elemi iskolai czélokra 9051 frt 60 krt, 22 szegény gyermek tartására 2009 frtot, összesen tehát **11,060 frt 60 krt** méltóztatott nagylelkűen áldozni.

2) A csik-somlyói tanítóképezde 1884^{1/2} tanévben. a) A tanári személyzet. A csik-somlyói rom. kath. tanítóképezdében az 1884^{1/2} tanévben működő tanárok összesen voltak haton, u. m. P. Ferenczi Károly, szt. Ferenczrendi áldozár a IV-ik elemi osztály tanítója, óraadó; Földes József, világi r. tanár s igazgató; Lakatos Izra, világi rendes tanár; Móríc Gyula világi gym. tanár, óraadó; P. Tima Dénes, szt. Ferenczrendi áldozár, id. r. tanár; Sipos Sándor, világi, gymn. rajztanár, óraadó. b) A tanulók. A tanulók létszáma volt év elején összesen 38, év végén 36. A tanulmányi előmenetel és magaviselet a kívánalmaknak megfelelt. Képesítési vizsgálatra becsáttatott összesen 20. Ezek közül kántortanítói oklevelet nyert 7, tanítói és segédkantori oklevelet nyert 4, tanítói oklevelet nyert 8, összesen oklevelet nyert 19 Ujra készülésre utasított 1. Az oklevelet nyertek közül kitünőleg képesítettnek nyilvánított 1, jelesen 1. júl 14. elégségesen 3.

c) Ösztöndíj és segélyezés. Ösztöndíjat élvezett a tanulmányi alaptól nyert segélyből 10 növendék, egyenkint 40 irttal — 400 frt. Püspök ur ő excellentiájától 3 növendék a 60 irttal — 180 frt. Püspök ur ő excellentiájától 1 növendék 120 frt. Részesült ösztöndíjban 14 növendék, összesen 700 frt. Ugyancsak püspök ur ő nmltsága adott rendkívüli segélykép 1 növendéknek 15 frt. Jutalmat nyert a Simon-alaptól 1 növendék 8 frt. E szerint ösztöndíjban segélyben és jutalomban részesült 16 növendék, — az ide fordított összeg 723 frt.

d) Felszerelés. Szereztetett a) 32 drb. Andel-Steifitschek-féle sodrony és faminta a rajztanításhoz 110 frt 5 kr. értékben. A beszerzés püspök ur ő nmlga meghagyásából s az ő költségén történt; b) 24 drb. kerti esz-

köz 12 frt 60 kr. értékben, a helybeli iskolai pénzalap költségén. c) 1 darab szekrény 14 frt értékben, a felszerelési alaptól. e) Könyvtár. Van a könyvtárban 502 mű, 341 kötetben s 194 füzetben. Gyarapodott ajándékozásokból 48 darabbal, vásárlás utján 21 darabbal, összesen 69 darabbal.

A bizottság idevonatkozó véleménye:

A jelentésnek a finöveldekre vonatkozó **XV-dik**, a nagyszabeni Teréz-örvadára vonatkozó **XVI-ik** és az elemi iskolai ügy és a csik-somlyói tanítóképezde-re vonatkozó **XVII-ik pontjait** tudomásvételre ajánljuk, azon megjegyzéssel, miként püspök ur ő nagyméltóságának elemi iskolai czélokra és szegény gyermekek tanítására áldozott 11,060 frt 60 kr. adományáért jegyzőkönyvi köszönet volna szavazandó.

— **Pócsa József** följegyzve annak szükségét, hogy a nép nevelésére hivatott tanítóknak is műveltség tekintetében a mai kor színvonalán kell állaniok s a társadalmi paflérozottságnak jártasoknak kell lenniök; és constaltván, hogy a csik-somlyói képezdében kiképzett tanítóink ezen pallérozottságot a helyi viszonyok miatt magoknak meg nem szereshetik: indítványozza, hogy akár egy új tanítóképezde állittassék föl az ujonnan vásárolt birtokon, Radnóthon, akár a csik-somlyói oda helyettesék át.

— **Imecs F. Jákó** cs. somlyói gymn. igazgató szintén szükségesnek látja a tanítóképezde reformját; de ezt nem áthelyezés, vagy újnak felállítása által, hanem a meglévőnek emelése, javítása, reformálása által. Meg van véve a praetoralis ház; a tanítóképezde ott igen alkalmas helyiségre találhat; vagy ha ez nem lehetséges, a boldogult püspök ur ő nmlgának idevonatkozó hagyatékán alkalmas helyiséget lehet teremteni s minden jogos igénynek megfelelőleg berendezni.

Püspök-elnök ur ő nagyméltósága szintén nem kívánná a csik-somlyói tanítóképezdét minden szükséges ok nélkül áthelyeztetni; mert az épen oda fin. Hajnald Lajos bibornok-érsek, akkori erdélyi püspök ur ő eminentiája által azon missziószzerű czélból alapítottat, hogy a germanisatio némileg ellensúlyozassék; a b. e. Fogarassy püspök is hagyatékát ezen képezdének szánta s csak azon esetben kívánná ezen intézetnek áthelyezését Károlyfehérvárra, ha jelenlegi helyén feladatának többé meg nem felelketne.

Veszeley Károly tekintve azt, hogy neveldeinkben a nevelés főkép a subregenseket terbel; az pedig azt kívánja, hogy a subregensek huzamosabb időig maradjanak ezen állomásaikban: indítványozza, hogy fizetésök ötödéves pótlékkal javittassék.

Püspök-elnök ur ő nagyméltósága ezzel szemben megjegyzi, hogy a subregenseknek, mint tanároknak is egyszersmind anyagi helyzete olyan, hogy a jobb plébániákkal egy színvonalon áll; fizetésjavítás szükségé tehát itt nem forog fenn s ez annál kevésbbé kersztül vihető, minél több hiány veszi igénybe kassánkat.

— A gyűlés az indítványok megelőzésével a jelentést a bizottsági javaslattal együtt tudomásul veszi s püspök ur ő nmlgának a nevelés érdekében hozott nagylelkű áldozatáért meleg köszönetet szavaz. (Vége köv)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Vidéki levél.** Kapnikbánya 1885. október 6. Főtisztelendő Szerkesztő ur! A kapnikbányai plébániában f. évi október hó 4-én lélekemelő ünnepélyességgel szenteltük meg a szent olvasó vasarnapját.

Az ünnep vigétyén az 52 tagot számláló „Élő Rózsafüzér“ egyesület szent gyónását áhitattal végezte s igazi buzgósággal vette magához az egyesület szándékára mondott nagy szent mise alatt az élet kenyerét. A délelti isteni tisztelt végeztével kísorsoltattak az egyesületi tagok között a szent Rózsafüzér titkai; megválasztattak a 3 teljes rózsza részére az „Előmozdítók“ — a 4-dik csonka rózsza vezetését, míg új 8 tagot nyerünk, egyesületi igazgató vállalván magára; — mindegyik egyesületi tag Mariasternből hozatott és megáldott Rózsafüzért kapott az igazgatótól, ki gondoskodott arról is, hogy mindegyikök bírja az „Élő Rózsafüzér“ alap-szabályait és imádkozási mozzat magában foglaló „Felvételi könyvecskét“ és a sors utján neki jutott titok „Rózsza levelét.“ — Így megalakult „Élő Rózsafüzér“-egyesületünk estve 5 óra tájt hozza csatlakozván az összes plébániabeli hívek elől vive az egyesület díszes lobogóját, a bányászzenekarral élen, mint jól rendezett kiscsíny tabora a Boldogságos Szűzieszt énekekkel zengedezve, körmenetileg kivonult fogadni az Oláhlaposbányáról felkészültekkel, ntdő Snejf barátal együtt hozzájuk záradékokat „Élő Rózsafüzér“ testvér egyesületre. — Egy óranál tovább vártunk a Rotunder alatt — így nevezik az Erdélyt Magyarhóztól vagy alkotmányosan szólva Szolnok-Dobokot, szatmár megyétől eiválasztó s országutai bíró jó magas hegységget, de tán éppen azért határtalan örömmel is fogadtuk egyesületi testvereinket, kik 60-nál többen jöttek; négyórán fáradságos hegyi utat téve, hogy egyesületi lobogónk megáldatási ünnepélyén jelen legyenek s velünk együtt dicsérjék a „Rózsafüzér“ királynéját. — Het órakor, tehát sötét éjszaka volt, mikorra a templomba visszatértünk hálaimát mondandók Istennek az örömnepért, mely leáldozott és segedelmét esdve arra, mely reánk a holnappal fővirand.

Es az Ég meghallgatta buzgó könyörgésünket. A mi zordon vidékürken ritkaság: október hó 4-én szép napunk támadt. Tágas szentegyházunk zsufolóság megtelt hívőkkel. — Sőt lévén egyuttal dicsően uralkodó apostoli királyunknak neve napja megjelenté, ha nem is ex devotione, sed ex officio s mindvégig helyt maradtak azon urak is, kiket más alkalommal szemünk a templomban hiába keres...

Szent mise előtt a felsőbb helyről kegyesen megadott engedély folytán megáldottam az egyesület lobogóját s közvetlen erre egy alkalmi szent beszédben megmagyaráztam az olvasó eredetét, az „Élő Rózsafüzér“ társulatok keletkezését s végül reá mutatva lobogónknak lurdesi sz. Máriát és Sz. Dömökost ábrázoló képeire, előadtam égi Szűz anyánknak és az „Élő Rózsafüzér“ megalapítójának életéből azon nevezetesebb eseményeket; melyek a tárgyra vo-

natkoznak. A hálaadó szent misét az Oláhlaposbányai ékalkapnikai ntdő lelkész urak segédkezése mellett mutattam be az Egek urának kérve a Rózsafüzér királynéját, hogy védje szentegyházunkat, baldogítsa hazánkat s tartsa meg ennek apostoli királyát.

A délutáni istenitiztelet után egyesületi testvereinket körmenetileg kikisértük ismét a Rotunda alája, a hol midőn Snejf barátom nekem s híveimnek a szíves fogadást s én viszont nekik azon lelki örömet, melyet megjelenésükkel okoztak — egymásnak kölcsönösen megköszöntük s testvéri csókkal egymástól bucsut vettünk: mindenkin oly általános meghatottság vett erőt, miszerint egy szem sem maradt szárazon. Egy érzés járta át szíveinket: vajjon lesz-e s mikor még egy nap, midőn ismét együtt rebegekünk háláéneket a Rózsafüzér királynéjának.

Erősi Dávid,
plébános és egyesületi igazgató.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Püspök urunk ó mulga** Kalocsáról szék-helyére szerencsésen visszaérkezett.

— **Figyelmeztetés.** A háralékok utóbbi időben jsmé öbb mint 1000 fr-ra felszaporodván, tisztelettel kérjük mindazon tagokat vagy előfizetőket, kik akár a megelőző évekből, akár ezen évre nézve háralékban vannak, ezen kötelezeiségeiknek minél előbb eleget tenni, meggondolva, hogy a nyomdai és egyéb költségek halasztási nem érnek.

— **Pályázat.** A csik-szen-amási rom. ka h. rendes taniói állomásra pályáza nyitják. Évi jövedelme: 300 forin osz r. ér. és tisztességes lakás, mely áll egy szoba-, egy konyha, egy kamrából ketős pinczével, istállóval és ve eményes kert el. Végleges kinevezés csak két sikeresen előbbi próba-év után nyerve ő. Pályázi kívánók kellően felszerelt folyamodványaikat folyó évi november hó 7-ig bezárólag alólir hoz, mint iskolaszéki elnökhöz, nyujtsák be. Csik-Szent-Tamás, 1885. október 12-én. *Veress Antal* s. k. plébános, iskolaszéki elnök.

— **Pályázat** A csik-szen-amási rom. ka h. segéd taniói állomásra, melylyel a harangozói és sekrestyési nendők is össze vannak köve, pályáza nyitják. Ezen állomás évi jövedelmét képezik: 1) Tisztességes lakás, mely áll egy szoba-, egy konyha-, egy kamrából pinczével, istálló-, csür- és ve eményes kert el. 2) kepe 20 kalongya rozs, 40 kalongya zab és ospora 31 frt. 3) stola és aja os alapíványi pénz körülbelöl 35 frt. 4) 6 öl tüzi fa. — A ké első év próba év lenend. Az orgonálásban való némi járasság elkerülhetetlen felé el. A pályázati ka ár idő alatt való személyes megjelenés előny nyujt. Pályázi kívánók kellően felszerelt folyamodványaikat folyó évi november hó 7-ig bezárólag alólir hoz, mint iskolaszéki elnökhöz, nyujtsák be. Csik-Szent-Tamás, 1885. október 12-én *Veress Antal* s. k. plébános, iskolaszéki elnök.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ODON. Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtaján Gyulafehérvárt.